

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a network of white and light blue lines and circles, resembling a circuit board or a neural network structure.

MUS364 FORM BİLGİSİ II

ARDA ERDEM

Arda Erdem

SONAT

- Sonat çok bölümlü, genellikle oldukça geliştirilmiş, bir-iki çalgı için yazılmış çalgısal bir eserdir. Bu bakımdan oda müziği türlerinden saymak gerekir: çünkü bu türlere özgü dil zenginliği ve anlatım gücünü kendinde taşır.
- Sonat, İtalya'da 17. yüzyılın başlarında *canzone* ile *süit* 'in bir birleşimi olarak ortaya çıkmıştır.
- 16. yüzyılın sonlarına doğru İtalyan'lar, çalgılar, org ya da bakırlar için yazılmış türlere «*canzone da sonar*» diyorlardı. Ancak, gittikçe sonata terimi polifonik nitelikte, çalgısal bir parçayı belirtir oldu; sinfonia ise daha homofonik bir yazıyı anlatmak için kullanıldı.

SONAT

- 17. yüzyılın başlarında sonat ikinci derece bir türdür: bir ses eserine, bir kantata ya da bir operaya giriş parçası olarak kullanılır. 1650'lere doğru Almanlar suit'lerin ya da partita'larının başlarına bunu koyar olmuşlardır. Bir süre sonra da dans düşüncesi taşımayan birkaç bölümlü parçalara sonat denmeye başlanmıştır. Gene bu tarihlerde İtalyanlar kilise sonatını (sonata da chiesa) dans süitinden, oda sonatından (sonata da camera) ayırmışlardır.

SONAT

- Vincent d'Indy'nin *Kompozisyon Dersleri* adlı kitabında sonatın süttten ayrıldığı temel noktalar aşağıdaki gibi üçe indirgenmiştir:
 1. Bölümlerinin üçe ya da dörde (bazen beşe) in dirilmiş olması,
 2. Füglü polifon deyiş yerine style galant'ın gelmesi,
 3. Yavaş yavaş üçlü kuruluşun -önce tek temalı, sonraları iki temalı- ortaya çıkması.
- D'Indy bu son nokta üzerinde çok durmakta, bunu asıl belirti olarak görmektedir. Bu bakımdan sonatı Corelli'ye dek çıkarmakta, bu bestecinin başlangıç temasını ana tonda geri getirdiğini öne sürmektedir.
- Alman ve İtalyan bestecilerinin 17. yüzyılda ve 18. yüzyıl başlarında oda müziği eserlerinde yavaş yavaş dans isimlerini bırakıp yerlerine hız terimleri yazmaya başlamışlardır. Allemande'ın allegro, sarabande'ın adagio, gigue'in presto oluşu salt bir rastlantı değildir: bu yeni terimlerle bu parçaların dansla ilişkileri bilinçli olarak kesilmek istenmiştir.

SONAT

- Sonatın yapı-biçim sorunları az önemli değildir; belki bütün öbür tür ve formlardan çok daha önemli sayılmak gerekir. Çünkü sonatın evrimi, bir ses dünyasını örgütlemeye insan zekasının gösterdiği en dikkat çekici çabalarından biridir; öyle bir ses dünyası ki boyutlarının çoğulluğuyla en karmaşık tek temalı yapıların çok üstündedir. İşte bu bakımdan sonatın ve dolayısıyla bütün oda müziği ve senfonik müziğin tarih boyunca gösterdiği yapı özellikleri özel bir dikkatle ele alınmaya değer.
- OKUMA:
 - **İlhan Usmanbaş, Müzikte Türler ve Biçimler: Ön Klasik Çağ Sonatı, Klasik Çağ Sonat Biçimi, Beethoven Sonatı, Dönüştürülen Sonat, Schoenberg'in Süit-Sonat'ı**

SONAT

- Sonatın yapı-biçim sorunları az önemli değildir; belki bütün öbür tür ve formlardan çok daha önemli sayılmak gerekir. Çünkü sonatın evrimi, bir ses dünyasını örgütlemeye insan zekasının gösterdiği en dikkat çekici çabalarından biridir; öyle bir ses dünyası ki boyutlarının çoğulluğuyla en karmaşık tek temalı yapıların çok üstündedir. İşte bu bakımdan sonatın ve dolayısıyla bütün oda müziği ve senfonik müziğin tarih boyunca gösterdiği yapı özellikleri özel bir dikkatle ele alınmaya değer.
- OKUMA:
 - **İlhan Usmanbaş, Müzikte Türler ve Biçimler: Ön Klasik Çağ Sonatı, Klasik Çağ Sonat Biçimi, Beethoven Sonatı, Dönüştürülen Sonat, Schoenberg'in Süit-Sonat'ı**

SONAT FORMU

- Sonat Prensibi (The Sonata Principle):

**SERGI'DE TONAL OLARAK YARATILMIŐ OLAN «PROBLEM»İN
YENİDEN-SERGI'DE ÇÖZÜLMESİ DURUMU.**

- Bu sorun *İkincil Tema*'da (subordinate theme) gerçekleşir.

Arda Erdem

SONAT FORMU

- Sonat'ın ilk bölümü (geleneksel biçimde) Allegro ile yazılır, bu yüzden bölmeye Sonat Allegrosu denir ve bölmenin formu da Sonat Formu veya Sonat Allegro Formu olarak adlandırılır.
- Olmazsa olmaz üç bölmesi vardır:
 - Sergi (Exposition)
 - Gelişme (Development)
 - Yeniden Sergi (Re-Capitulation / Re-Exposition)
 - Giriş (Slow Introduction) ve Coda tercihe bağlıdır.

SONAT FORMU

- Sergi ve Yeniden Sergi bölmelerinin altında
 - Birincil Tema (Primary Theme)
 - Köprü
 - İkincil Tema (Subordinate Theme)
 - Kapanış

bulunur. Kapanış'a eskiden Coda da denilmekte ancak günümüzde bu artık kullanılmamaktadır. Coda ancak tüm bölümün sonunda yer alabilir.

SONAT FORMU

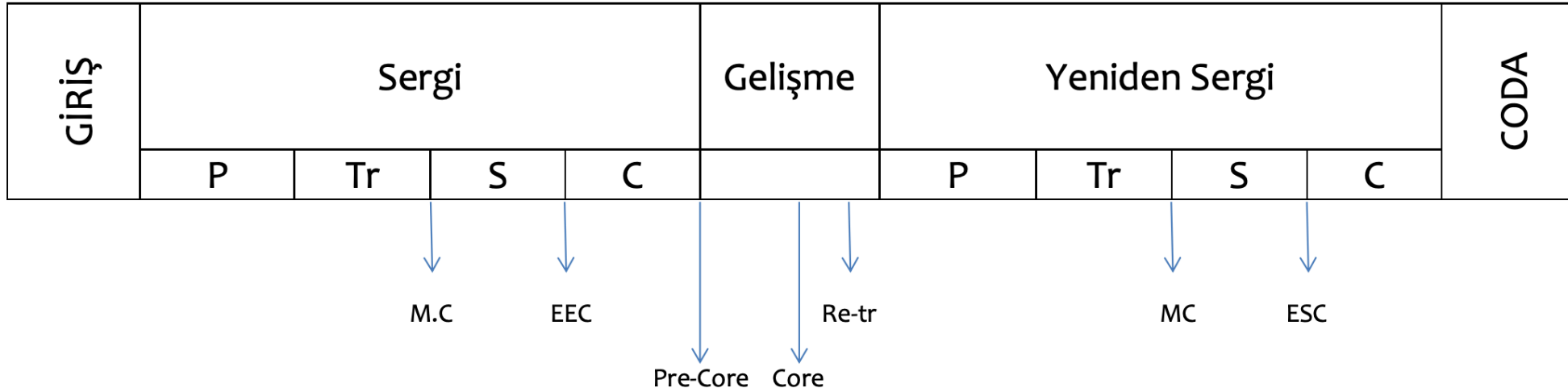
ANALİZLERDE KULLANILACAK KISALTMALAR

PAC	Perfect Authentic Cadence	Tam Otantik Kadans
IAC	Imperfect Authentic Cadence	Tam Olmayan Otantik Kadans
HC	Half Cadence	Yarım Kadans
DC	Deceptive Cadence	Kırık Kadans
P	Primary Theme	Ana Tema, Birinci(l) Tema
S	Subordinate Theme	İkinci(l) Tema
TR	Transition	Köprü, Geçiş
C	Closing	Kapanış
MC	Medial Caesura	Ara Kesit, Orta Kesit
EEC	Essential Expositonal Closure	Zorunlu Sergi Kapanışı
ESC	Essential Structural Closure	Zorunlu Yapısal Kapanış
RT	Retransition	Dönüş Köprüsü

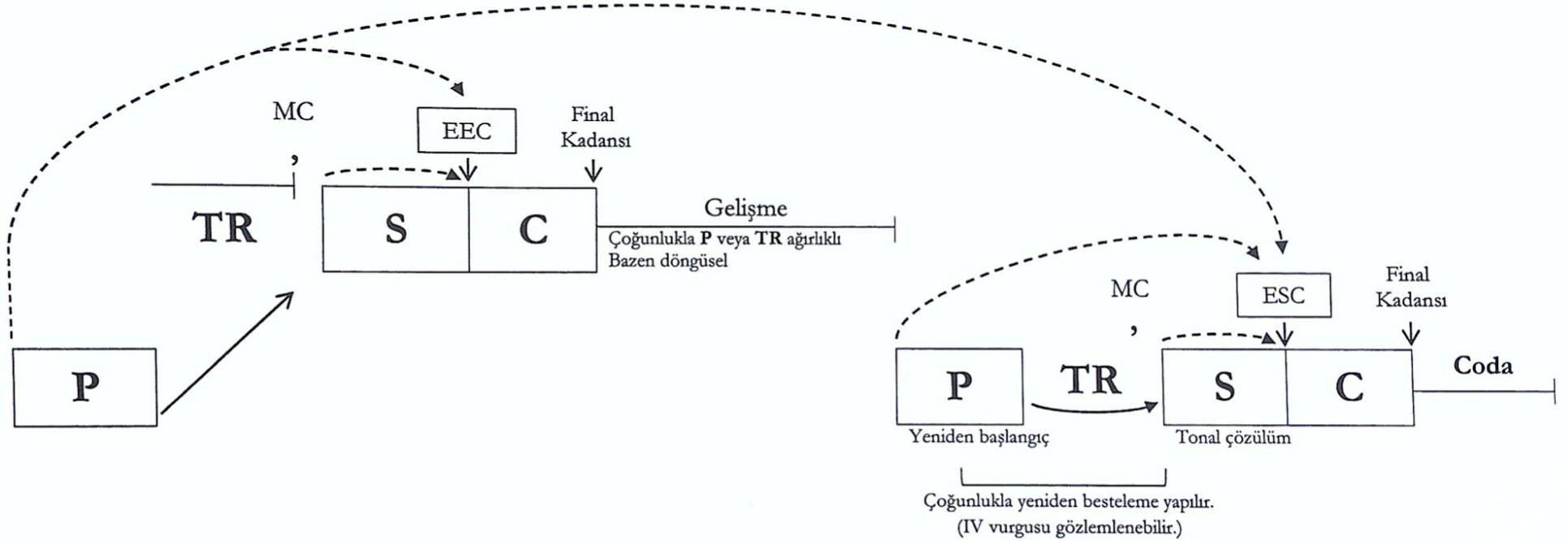
Arda Erdem

SONAT FORMU

SONAT FORMU

SONAT FORMU

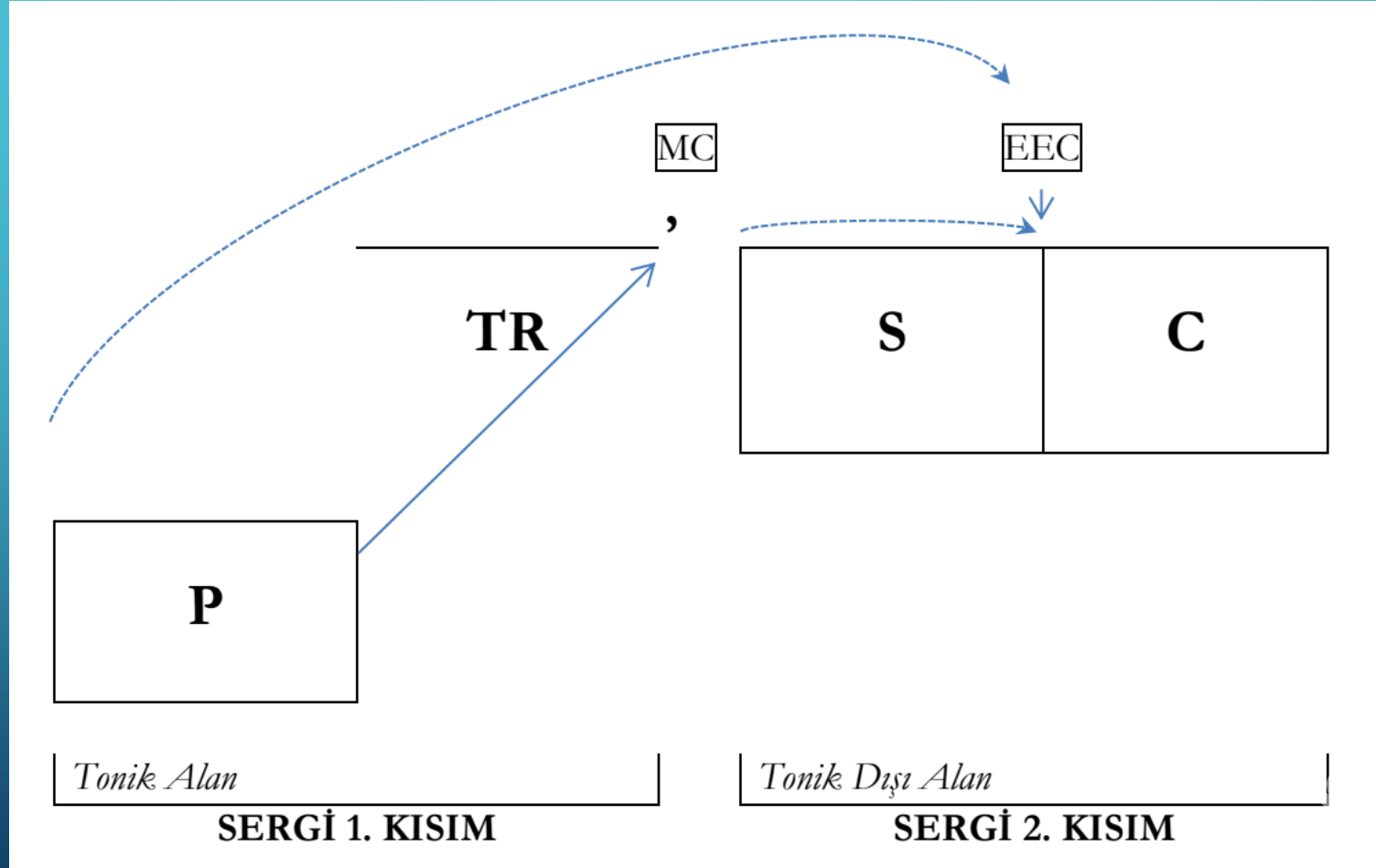

SERGİ
(Bölmenin temel amacı, ESC'ye er geç yapılacak olan varışın stratejisini ortaya koymaktır: **Yapısal vaad**)

GELİŞME

YENİDEN SERGİ
(S sayesinde, ESC'nin sağlamaşmasını sağlayarak sonatın genel amacını yerine getirir: **Yapısal çözüm, tamamlanma**)

SONAT FORMU

PLAN

PLAN:

1. Sergi

- Birincil Tema
- Köprü + MC
- İkincil Tema
- Kapanış

2. Gelişme

- Çekirdek Öncesi (Pre-core)
- Çekirdek (Core)
- Köprü (Re-transition)

3. Yeniden Sergi (Sergi ile aynı; tek fark *Kesişme* 'crux' tespiti)

Arda Erdem

PLAN

- Planda yazılan her bir başlık için haftalık açıklama sayfaları, ders esnasında dağıtılacaktır.
- Dönem başında, toplam 20 adet sonat ile çeşitli senfoni ve oda müziği eserlerine ait notalar verilecek ve bunlar dönem içerisinde analiz edilecektir. Notaları her ders getirmek **zorunludur**.

Arda ERDEM

Arda Erdem

KAYNAKÇA

- CAPLIN, W.E.; Classical Form, Oxford University Press, New York 1998
- USMANBAŞ, İ., *Müzikte Türler ve Biçimler*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992
- SCHOENBERG, A., Fundamentals of Classical Composition, Faber&Faber, London 1970

Arda Erdem